

Theologiæ Sacramentalis Scholasticæ Et Moralis Pars ...

Ad Mentem Doctoris Subtilis Ioannis Duns Scoti D. Augustino conformen

In quo tractatur de Ministro Sacramento Pœnitentiæ. Item de Sacramentis
Extrema Unctionis, & Ordinis

Bosco, Jean a

Lovanii, 1672

Concl. I. Minister necessitate Sacramenti est solus Sacerdos; ex præcepto
Ecclesiæ Parochus, vel ab eo delegatus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73429](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73429)

operationis ordinaria & consueta : nec solet contingere per patentem & repentinam mutationem , sed latenter & successivè : quare in hoc non vocatur & non apparet miraculum. Hacenus Aversa.

Nec habeo , quod addam ; nam de tempore quo hoc Sacramentum confert suos effectus , pa-

ter ex dictis Sectione præced. Conclul. s. deriviviscencia autem vel potius non reviviscencia satis egimus Disp. 1. Sect. 6. Conclul. 4. Nunc ergo tempus est & locus exigit , ut de Ministro ejus & Subiecto disputemus. Et primo quidem de Ministro tamquam digniore , deinde de Subiecto. Erit itaque

SECTIO TERTIA.

De Ministro & Subiecto Extrema Vnctionis.

1. Quis sit minister & subiectum huius Sacramenti.

T Am ille , qui ministrare debet Sacramentum Extremæ Vnctionis , quàm qui suscipere , haud obcurè significatur in illis verbis Apostoli Iacobi cap. 5. v. 14. *Infirmatur quis in vobis ? Inducat Presbyteros Ecclesie &c.* Igitur Presbyter est , qui ministrare debet ; infirmus autem , qui suscipere. Et quidem Presbyterum posse ministrare , nemo dubitat. Quòd autem solus id possit , ostenditur sequenti Conclusionè , in ordine prima , sequentis tenoris :

CONCLUSIO I.

Minister necessitate Sacramenti est solus Sacerdos ; ex præcepto Ecclesie Parochus , vel ab eo delegatus.

2. Solus Sacerdos est minister huius Sacramenti , ex Scoto.

P Rimam partem docet Scotus 4. dist. 23. q. unica n. 5. ibi : *Quod autem sequitur : Minister à Sacerdote , exprimit ministerium idoneum , non solum quilibet exerceat , sed qui solus Sacramentum ministrat , ita quòd si alius attentaret , nihil facit ; sicut si non Sacerdos attentet conficere (Eucharistiam) nihil facit.* Determinatio autem huius ministerii habetur per illud Iac. 5. *Inducat Presbyteros.* Ita Doctor Subtilis.

Probatur ex Iac. 5.

Itemque ex Conc. Florent.

Eandem veritatem postmodum determinavit Concil. Florent. in Decreto Eugenii hisce verbis : *Minister huius Sacramenti est Sacerdos.* Non ait : *Minister ordinarius* (uti de ministro Confirmationis & Ordinis , qui duplex est , ordinarius Episcopus , extraordinarius simplex Sacerdos) sed simpliciter : *Minister* , nullà adhibitâ exceptione (quam , agens de Sacramento Baptismi , statim subiunxit , dicens : *In casu autem necessitatis , non solum Sacerdos vel Diaconus ; sed etiam laicus & mulier &c.*) ut significaret , solum Sacerdotem sic esse ministrum huius Sacramenti , sicuti est minister Eucharistie & Pœnitentie ;

id est , ut loquitur Scotus supra , ita , quòd si alius attentaret , sive in necessitate , sive extra necessitatem , nihil facit.

Concinit Concil. Trident. sess. 14. de hoc Sacram. c. 3. quod sic incipit : *Lam vero quatinet ad præscriptionem eorum , qui & suscipere , & ministrare hoc Sacramentum debent , haud obcurè fuit illud etiam in verbis prædictis traditum : non ostenditur illic proprios huius Sacramenti ministros esse Ecclesie Presbyteros.*

Quia autem per ly *Presbyteros* Ecclesia intelligit Iac. Heretici intelligunt , ætate seniores , aut primores in populo ; ideo continuò ait Concil. *Quo nomine eo loco , non ætate seniores , aut primores in populo intelligendi veniunt ; sed aut Episcopi , aut Sacerdotes , ab ipsis ritè ordinati per impositionem manuum Presbyterii.*

Et can. 4. *Si quis dixerit , Presbyteros Ecclesie , quos B. Iac. adducendos esse ad infirmum magis horretur , non esse Sacerdotes , ab Episcopo ordinatos , sed ætate seniores in quavis communione , idè , proprium Extremæ Vnctionis ministrum non esse solum Sacerdotem , anathema sit.*

Itaque tametsi vox illa græcè *presbyteros* ambigua sit , & tam seniore ætate , quàm dignitate significare possit ; tamen secundum usum Scripturæ Testamenti novi & Ecclesie , non significat nisi Sacerdotes ; juxta illud 1. Timoth. 4. n. 14. *Noli negligere gratiam , quæ in te est , quæ data est tibi per prophetiam cum impositione manuum presbyterii.*

Præterquam , quòd Iac. non dicit simpliciter : *Inducat Presbyteros* , sed : *Presbyteros Ecclesie* , id est , qui præsunt Ecclesie , qui ministrant hanc Ecclesie &c. Neque enim senes tantummodo Ecclesie præferebantur , sed etiam iuvenes quales erant Timotheus & Titus.

Mirum profectò , si alius , præter Sacerdotem , aliquando validè conficiat hoc Sacramentum , Concilia jam allegata nihil minus significasse ; cum tamen in Sacramento Baptismi tam signanter & expressè ejus meminissent , ut supra vidimus.

Similiter Doctor Angelicus , Doctor S...

Laicum non
posse mini-
strare Extre-
mum. Unctio est
sententia
D. Tho.

phicus, & perique Alii, tam Antiquiores, quam Recentiores, cum unanimiter doceant, laicum posse ministrare, Baptismum in necessitate; tamen alium apud eos silentium de laico ministrante Extremam Unctionem; imò contrarium non obscure significat D. Th. in Suppl. q. 31. a. 1. ubi querens: utrum laicus possit hoc Sacramentum conferre? in corp. art. sic ait: Nullius Sacramenti dispensatio laico ex officio competit: sed quod baptizari possunt in casu necessitatis, est divina dispositione factum, ut nulli regenerationis spiritualis facultas desit.

Et art. 2. in quo disputat; an Diaconi possint conferre hoc Sacramentum, negat id posse ex officio. Ad secundum autem argumentum sequentis tenoris: Dignus Sacramentum est Baptismus; sed Diaconi possunt baptizare ergo &c. Respondet; Quod hoc Sacramentum non est necessitatis, sicut Baptismus. Unde non ita committitur dispensatio eius omnibus in articulo necessitatis; sed solum illis, quibus ex officio competit.

6. Confimiliter D. Bonav. 4. dist. 23. a. 2. q. 1. Dicendum, inquit, quod huius Sacramenti dispensatio ex officio spectat ad Sacerdotes; & illud confirmat auctoritas & ratio. Quia dicitur: Inducatur Presbyteros &c. & orent super eum. Ratio (congruentia; nam à priori est voluntas instituentis) quia cum huius Sacramenti materia sit oleum consecratum, non debet administrari, nec contingi nisi ab eo, qui habet manus consecratas, & talis est Sacerdos: ideo non se extendit ad omnes.

Nec ad solos Episcopos; quia cum hoc sit Sacramentum periclitantium, qui non possunt adire Prelatos, sed magis è converso, oportet multos perire, si à solis Episcopis dari deberet. Ideo disposuit Spiritus Sanctus, quod unguentum non solum esset in capite, vel in barba Aaron: sed etiam descenderet usque in oram vestimenti, scilicet usque ad inferiores Sacerdotes.

Nec solum sumitur ratio à parte Unctionis, verum etiam à parte orationis. Quoniam enim officium meditationis Sacerdotibus competit, sicut competit offerre dona & sacrificia pro peccatis, nec solis Episcopis, nec etiam laicis: sic etiam dispensatio huius Sacramenti, cuius efficacia principaliter consistit in oratione fidei, cuius est Sacerdos minister de ratione sui officii.

7. Et infra ad illud, quod obijcitur, quod Extrema Unctio est Sacramentum eorum, qui luat in Extremo mortis articulo; sed talibus frequenter non potest subveniri per Sacerdotem: ergo viderit, quod saltem per laicum eis subveniri possit: ad illud, inquam, respondet Doctor Seraphicus: Quod devotio potest supplere absentiam Sacerdotis: & ideo non est necesse omnibus committi, maxime cum Sacerdos satis de facili possit adesse, nisi absit propter negligentiam infirmum.

8. Item ad exemplum S. Genovefæ, quæ inungebat oleo infirmos, & curabat eos, Resp. Quod quidam absolunt merito, quidam ex officio. Sic intelligendum est in proposito. Unde sicut ad solos Sacerdotes pertinet absolvere (sacramentaliter) tamen viri sancti frequenter impetrant vita merito, quod alii fa-

ciunt ex officio: sic & in unctio intelligendum est.

Ergo sicut in nullo prorsus casu, tametsi alioquin infirmus deberet æternaliter perire, laicus potest validè absolvere sacramentaliter; ita quoque, ex sententia D. Bonavent. est infirmus posset salvari, si inungeretur, alioquin in æternum damnandus, equidem invalidè à laico inungeretur sacramentaliter.

Atque hæc est communis hodie sententia; quidquid olim docuerit Tho. Waldensis de Sacram. cap. 163. ubi, relatis verbis Bedæ; quibus explicat illud Apostoli Iac. c. 5. Et orent super eum (vide ea sect. 1. conclus. 2.) statim subiungit: Ecce non nisi oleo per Episcopum consecrato, inquit, unctio ista sacramentalis expletur, præfundans hoc in verbo Apostoli Iac. In nomine Domini.

Quod autem dicit, secundum Innocentium non solum hoc licere Presbyteris, sed & omnibus Christianis: ubi copia Sacerdotis omnino deest, intelligit. Sicut in Extremæ necessitatis articulo, Christiana licebit vetula baptizare. Alioquin mandatum observari oportet Apostoli, ut Presbyteri inducantur. Hæc ille.

Subjungo ego Epistolam Mart. V. ad præfatum Auctorem: Dilecte fili salutem & Apostolicam benedictionem. Placuit primò nobis opus quod edideras contra Husitas Hereticos: teque sumus heretati, ut id quod restabat in materia de Sacramentis, simili persiceret studio & diligentia, quod te fecisse gaudemus, & tuum studium utile & salutare Ecclesie, commendamus. Recepimus enim nuper de manu dilecti filii Ioannis Ordinis B. Marie de Monte Carmelo, Magistri in sacra pagina, latotis presentium, volumen secundum de Sacramentis, quod per solennes viros videri & examinari fecimus, sicut primum, quod pariter fuit ab omnibus commendatum &c. Datum Romæ apud Sanctos Apostolos sub annulo Piscatoris octavo die Augusti Pontificatus nostri anno decimo.

Nec dixeris; levem fuisse examinationem; nam ut habetur in principio istius tomi: Examinatio ista fieri cepit 15. Kal. Iulii, & duravit usque ad 10. Kal. Augusti, quo die presentabatur Papa, presentibus Cardinalibus Prelatis in consistorio, per commissarios Dominum N. Presbyterum Card. S. Petri ad vincula, & Dominum Bernardum Episcopum Cavellacensem Doctorem in Theologia.

Igitur hæc doctrina Waldensis inter cæteras examinata fuit & approbata, etiam à Sede Apostolica. Fundatur autem in Epist. 1. Innoc. Pontificis ad Decentium c. 8. ibi: Quo (oleo sacro) ab Episcopo confecto, non solum Sacerdotibus; sed omnibus uti Christianis licet in sua, aut suorum necessitate inungendo.

Respondetur; Innocent. loqui de usu passivo, scilicet licere omnibus fidelibus uti passivè hoc oleo, vocando Presbyteros, qui se vel suos in necessitate ungant. Ita Ruard. a. 2. Ians. in cap. 6. Mar. & ibidem Maldonatus, Bellarm. lib. 1. de hoc Sacramento c. 9. Cæsar Baronius

9. Tho. Waldensis videtur oppositam docuisse sententiam.

10. Epist. Mart. V. ad præfatum Auctorem.

11. Occurrit objectionis.

Doctrin. Waldensis fundatur in Epist. 1. Innoc.

12. Explicatur verba Innoc. de usu passivo. Ruardus, Ians. Maldus.

to. 1.

7. Obijcitur.

Solvitur.

8. Alia obijcitur.

Bellarm.
Baronius.
Suarius.
Dicasillo.

to. 1. Anno Christi 63. n. 14. quos citat & sequitur Suarius Disp. 43. Sect. 1. n. 6. in fine, & alii Recentiores communiter.

Si tamen aliquid (inquit Dicasillo hic n. 182.) vel suspicari vel conjectare licet in hac re, fortasse id dixit Innocentius; quia tunc temporis solebat aservari tale oleum non solum in Ecclesia, quasi in communi promptuario, sed etiam in particularibus domibus Sacerdotum; maxime illis temporibus, in quibus non erat ita facile habere tuta publica & communia templa. Docuit ergo Pontifex non ideo à Sacerdotibus peculiariter aservari illud oleum, ut illis solum deserviret, & non aliis; sed etiam omnibus Christianis, in sua, & suorum necessitate, liceret uti oleo sancto, ab Episcopo confecto. Hæc ille.

13.
Obiectio
contra il-
lam expli-
cationem.

Sed contra hanc expositionem obicitur: Pontifex verbis prælegatis immediatè subjungit: *Ceterum illud superfluum videmus adiectum, ut de Episcopo ambigatur, quod Presbyteris licere non dubium est. Nemo autem ambigebat, Episcopis licitum esse Sacramentum suscipere. Ergo loquitur Innocent. de usu activo, & non passivo.*

Confirmatur
primò.

Confirmatur ex verbis subsequentiibus: *Nam idcirco de Presbyteris dictum est, quia Episcopi occupationibus aliis impediti, ad omnes languidos ire non possunt. Ceterum si Episcopus aut potest, aut dignum ducit aliquem à se visitandum, & benedicere & tangere Chrismate, sine cunctatione potest, cuius est ipsum Chrisma conficere. Ubi clarissime agitur de ministerio, seu usu activo.*

Secundò.

Confirmatur II. ex verbis præcedentibus: *Non est dubium (verba Iac.) de fidelibus ægotantibus accipi vel intelligi debere, qui sancto Oleo Chrismatis perungi possunt. Ecce hic agit de usu passivo; ergo quod sequitur: Quo, ab Episcopo confecto, non solum Sacerdotibus, sed omnibus uti Christianis licet &c. significat aliquid diversum: ergo ulum activum.*

Responsio.

Respondeo; significat, quòd per fideles ægotantes non debeant solum intelligi Sacerdotes; sed omnes Christiani.

14.
Replica.

Solvitur.

Sed contrà, inquis; non poterat esse ullum dubium, quin omnes Christiani possent suscipere hoc Sacramentum. Respondeo; nec poterat esse ullum dubium, an Sacerdotes Episcopi possent ministrare hoc Sacramentum æquè, si non magis, quàm Sacerdotes non Episcopi; & tamen hoc fuerat à Pontifice quæsitum, & ad illud Pontifex respondet, ut patet ex objectione & prima confirmatione, quas lubens admitto; quia nihil contra communem sententiam, quæ solum contendit, Pontificem in verbis præcedentibus loqui de usu passivo, & non activo. In quo nulla est repugnantia, immo maxima convenientia; cum enim ibi Innoc. explicet verba Iac. Apostoli, & per consequens, naturam hujus Sacramenti, planè congruum fuit, ut non solum ministrum exprimeret, Sacerdotem utique Episcopum & non Episcopum, verùm

etiam suscipientem, scilicet omnes Christianos.

Alioquin, si, ex mente illius Pontificis omnibus Christianis licet administrare hoc Sacramentum in sua, vel suorum necessitate, non solum ubi copia Sacerdotis omnino desit, sed etiam ubi copia Sacerdotum adest; non solum validè, sed & licet Christiana vetula iungat. Nam quòd ait: *Necessitate, idem est, quod, infirmitate; cum non faciat ullam mentionem copiam aut inopiam Sacerdotum.*

Præterea; quomodo omnibus Christianis licet uti activè oleo sacro in sua necessitate iungendo, cum certum sit, neminem illius posse administrare, non solum licet, sed etiam validè, hoc Sacramentum? Ergo non loquitur ibi Pontifex de usu activo, sed passivo tantum.

Nisi cum Aliquibus dicere velis; hic non agi de usu activo hujus olei, cum forma & intentione Sacramenti; sed de unctione extraliteramentali, quæ jam olim in Ecclesia usurpata fuit, & sæpius ad sanitatem corporalem mirabiliter valuit, ut patet ex Rufino lib. 11. Histor. Eccles. c. 4. Sulpitio Severo in vita S. Martini c. 21. & lib. 8. Hist. Tripart. c. 11.

De hac unctione explicat Innocentium Alphonsus de Castro advers. Hæres. lib. 14. verbo, *Vnct. Extrem. Sacramentum*, ubi sic ait: *Ubi Innocentii, ubi concedit omnibus Christianis, ut hoc oleo benedicto possint uti, in sua & suorum necessitate iungendo, sic intelligendum est; quòd permittitur cuilibet Christiano, in necessitate occurrente se aut alios illo oleo ungeri possit, si illum ad hoc faciendum oportet devota olei illius affectio, & ideo sperat ex illo salutem assequi posse. Non tamen est sic intelligendum, quòd quilibet Christianus, sic ungens illo oleo infirmum, conficiat Sacramentum unctionis; quia Papa non possit hoc concedere cuilibet Christiano, ut possit esse minister hujus Sacramenti, quod ex institutione christi à solo Sacerdote administrari potest. Quòd autem hoc solum concesserit Innocent. expressè Innocent. verbis, quæ proximè citavimus, facile colligi potest. Nam solum concessit, ut oleo ungerent; non autem, ut verba, quibus hoc Sacramentum conficitur, dicerent. Hæc usque Alphonsus. Sed prior expositio magis placet.*

Porrò observat Hesselius suprà c. 66. Waldensem deceptum fuisse per corruptum exemplar libelli de Rectitudine Catholice conversationis in Append. Tom. 9. D. Aug. In illius enim principio Waldensis ita legerat: *Oleum benedictum ab Ecclesia petat, unde corpus suum unget.* Emendatiora enim exemplaria habens, non, *ungat*, sed, *ungatur*. Ita Hesselius.

Si dixeris: Waldensis non citat istum libellum. Respondeo: citat ex quarta parte Sermonum, Sermonem 9. qui incipit: *Rogamus.* Quòd etiam est initium istius libelli. Et hæc parum

Sententia Waldensium est rejicienda.

parum refert, per quem libellum vel sermonem fuerit deceptus, dummodo revera fuerit deceptus.

Quapropter existimo; sententiam Waldensium, tamquam omnino singularem & auctoritate Innocentii ac D. August. desitutam, omnino esse rejiciendam, & prorsus acharendum communi sententiae, quae docet; Sacerdotem esse ministrum necessarium necessitate Sacramenti, ita ut nullo casu non Sacerdos possit valide hoc Sacramentum ministrare.

18. Ratio congruentiae sententiae communis.

Et quidem sic congruebat; ut qui solus est minister Pœnitentiae, in qua remittuntur peccata post Baptismum commissa, etiam solus esset minister Extremæ Unctionis, quæ est consummativa Pœnitentiae, per remissionem peccatorum post Baptismum commissorum; ut proinde contineatur potestas conferendi hoc Sacramentum in Sacerdotio, quâ parte compleitur per potestatem remittendi peccata.

Accedit major & frequentior necessitas Pœnitentiae ad salutem, quàm Extremæ Unctionis, quæ ferè nunquam absolute necessaria est. Si ergo, non obstante extremâ necessitate infirmi, laicus nequit eum sacramentaliter absolvere à peccatis; quid miramur, si non possit in eadem necessitate valide eum inungere? Sanè si in illa necessitate posset, cur non etiam extra eam? Nonne quilibet extra necessitatem valide baptizat?

19. Cur potius quilibet possit baptizare, quam inungere.

Cur autem potius quilibet possit baptizare, quàm inungere; Ratio à priori, voluntas insituta; congruentia, major & frequentior necessitas Baptismi, non solum præcepti, sed etiam medi; rarissima autem necessitas medi Extremæ Unctionis, & venialis ad summum obligatio præcepti.

Ceterùm, quia & hoc Sacramentum valde utile est, & Episcopi non possunt, propter diversas & multiplices occupationes, omnibus infirmis adesse; ne plurimi morerentur, absque interna unctione Spiritus Sancti, voluit Christus, non solum Episcopis, sed etiam cuilibet simplici Sacerdoti concedere potestatem valide inungendi; secus benedicendi oleum, aut confirmandi; quia hæc facilius possunt fieri à solis Episcopis, ut patet.

20. Ad licitam Unctionem requiritur aliqua jurisdictio.

Dico: Valide inungendi; quia ad licitam unctionem, præter Sacerdotium, requiritur aliqua jurisdictio, ut Ecclesia sit acies bene ordinata. Patet in cæteris Sacramentis, quorum licitus Minister est proprius Parochus vel Episcopus, aut ab eis delegatus. Matrimonium excipio, cujus Minister sunt ipsi contrahentes (quamquam non solum ut liceat, sed etiam ut valeat, requirit præsentiam proprii Parochi) & Eucharistiam, quam tamen quilibet Sacerdos licite possit consecrare, tamen sine licentia proprii Parochi non potest licite eam dispensare, seu distribuere.

Quid ergo mirum, si nec hoc Sacramentum quilibet Sacerdos possit licite ministrare, sed solus Parochus, vel ab eo delegatus? Non quodd requiratur propriè dicta jurisdictio, qualis requiritur ad Sacramentum Pœnitentiae; sic quippe absque ea etiam foret invalida unctio, sicut est invalida Absolutio, quod constat esse falsum; sed quia administratio hujus Sacramenti, sicut & aliorum; ob iustissimas causas Ecclesia per se annexit officio proprii Pastoris; proinde fit huic injuria, si alius quispiam, contra suam rationabilem voluntatem, illud ministraret.

21. Quid sit ista jurisdictio.

Itaque jurisdictio hic requisita, non est aliud, quàm expressa, tacita, vel rationabiliter præsumpta licentia, de qua plura diximus Diss. 4. Secl. 12. Conclus. 1. ubi de licita dispensatione Eucharistiæ. Porro rationabiliter hic præsumitur licentia, saltem Pontificis, quando proprius Parochus vel abest corpore, aut certè debita voluntate per se vel per alium administrandi, & est periculum in mora. Sicuti eodem casu præsumitur licentia administrandi infirmo Eucharistiam seu Viaticum; & habetur expressa licentia absolvendi sacramentaliter ab omnibus peccatis & censuris.

22. Habetur quando Parochus irrationabiliter renouit ministrare.

Est enim Extremæ Unctio non sit per se necessaria ad salutem, est tamen valde utilis; & fieri potest, ut hic & nunc (licet rarissimè, ut supra notavimus) ab eo pendeat salus aeterna, quando nimirum infirmus solum est attritus de peccatis mortalibus, & alio Sacramento non potest obtinere eorum remissionem. Quis autem crediderit, Ecclesiam, piam Matrem, quæ omnes vult salvos fieri, exemplo Salvatoris nostri Dei, Qui (teste Apostolo 1. Timoth. 2. v. 4.) omnes homines vult salvos fieri; & ad agnitionem veritatis venire. Quis, inquam, crediderit, Ecclesiam velle patrocinari malitiæ Pastoris, & filios suos remedio tam utili destitui? Ad quod etiam facit (inquit Herinex hic n. 30.) privilegium sive Declaratio Xysti IV. qui Minoribus concessit, ut Eucharistiam & Extremam Unctionem tali casu valeant ministrare iis, quorum Confessiones audierint: Hæc ille.

1. Timoth. 2.

Gavantiis

At tamen, quia Pastor præsumitur bonus, ubi non constat de opposito, ex ordinatione Leonis X. Anno 1518. (teste Gavanto in Manuali Episcoporum verb. Ext. Unctio n. 1. & 2.) Extremæ Unctionis & Viatici, aliæque Sacramenta non possunt dare Confessarii iis, quorum audierint Confessiones, licet ii dicant, sibi ea denegari à Parocho, nisi denegatio sit illegitima, & vicinorum testimonio probata, aut requisitio coram Notario facta doceretur.

23. An etiam tunc Religiosi possint ministrare.

Addit idem Auctor n. 3. Religiosi non possunt ministrare hoc Sacramentum, nec etiam in necessitate, aliàs incidunt in Canonem Clem. Religiosi de Privil. Hæc ille.

Clement. 1.
de Pœnit.

Subdo ego verba hujus Clementinæ: Religiosi, qui Clericis aut laicis Sacramentum Unctionis Extrema, vel Eucharistia ministrare, Matrimoniiave solemnizare, non habita super his parochialis Presbyteri licentiâ speciali &c. præsumperunt, excommunicationis incurrant sententiam ipso factò, per Sedem Apostolicam dumtaxat absolvendi.

Potro non præsumit, qui hæc Sacramenta administrat in necessitate, quando Parochus non potest, vel ex malitia non vult administrare (sicut nec ille, qui ministrat ex ignorantia, aut sub spe ratihabitionis) & ideo iudico, posse administrare hoc Sacramentum in necessitate; neque sollicitus sit de illo Canone, quia non intelligitur de tempore necessitatis; sed quando commodè potest hoc Sacramentum suscipi à Parocho. Ita cum Aliis, quos citat; docet Dia. p. 5. tract. 3. resol. 82. Aversa hinc Sec. 10. Herincx n. 30. & passim Recentiores, contra Syl. verb. Unct. Extre. & D. Anton. 3. p. tit. 24. c. 34.

Dia. Aversa.
Herincx.
Sylvester.
D. Antoninus.

24.
An Religiosus possit credere Parochiano, dicenti se habere licentiam.

Sed numquid (interrogat Gloss, ibi verb. Non habita) credet Religiosus Parochiano dicenti, se habere talem licentiam? Videtur quod sic; per id, quod not. de Pœnit. dist. 6. Placuit, quia non est præsumendus immemor sue salutis 1. q. 7. Sancimus, de Homie. Significasti 2.

Sed contra; quia videmus in Sacramento Ordinis, cum datur à non suo Episcopo, quod ibi requiritur plena fides de licentiâ, & quandoque de causa, de Temp. Ord. c. 1. & 2. lib. 6. cum similibus. Item ista est quædam Absolutio facta per parochialem Presbyterum, super qua non creditur ei, qui se dicit absolutum, de Offic. Ord. Ex parte, de Sent. excom. Sicut. Idem si dicitur delegatio, de Offic. delegati. Cum in iure.

Sed posset ad primum responderi, illud speciale: quia Sacramentum Ordinis non datur propter recipientem tantum, immo propter alios; & ideo dicitur Sacramentum dignitatis 1. q. 1. §. Ergo & §. Ecce si Clericus, & facit quod not. de Coniug. serv. c. 1. in Gloss. 2. sed ista Sacramenta recipit quis propter seipsum. Ad secundo allegata responderetur, quod illa vera in foro contentioso, secus in penitentiâ. Hæc tamen Gloss. Quæ, cum non solvat argumenta primæ sententiæ, videtur ei subscribere, prout & nos subscribimus.

25.
An sufficiat licentiâ Parochi nondum Sacerdotis.

Quæritur præterea circa hanc Clement. an sufficiat licentiâ Parochi, qui nondum est Presbyter; putà quia est infra annum, vel dispensatum est cum ipso secundum formam Decreti: Cum ex eo de Elect. lib. 6. vel est parochialis Collegiata eod. tit. Statutum.

Responsio
Glossæ,
sufficere.

Respondet Gloss, ibi verb. Presbyteri, sufficere. Addit: Videtur etiam sufficere licentiâ Vicarii gerentis curam per modum prædi. decret. Cum ex eo, Facit infra de Pœnis, Cupientes. Puto etiam (persequitur) post factum à pœnis excusari illum, qui hoc fecit de auctoritate Diocesanæ. Facit de Pœnis, & remiss. c. 2. in fin. lib. 6. nam Diocesis est Parochia Episcopi, de Dona. Apostolicæ, in principio. & Episcopus Presbyter 95. dist. Olim, de

Pœnit. Cleric. c. 2. & facit, quod scripsi de Pœnit. & remiss. Omnis super verbo Proprio. & hoc eo iuris, quando vacat parochialis Ecclesia; sed quando non vacat ante factum, consulas abstinere; & ex licentiâ Episcopi vel Archiepiscopi Civitanensis hoc non fieri: licet ab illis recipi possint. Hæc Gloss.

Ego autem, si verum est (ut puto) Diocesim esse Parochiam Episcopi, nullam videtur rationem, quare ante factum, etiam quando non vacat parochialis Ecclesia, consulere debeam aliis abstinere; & consequenter ipse debeam abstinere, & non possum tutâ conscientia hoc facere ex licentiâ Episcopi. Et facit, quod alibi scripsi de licentiâ Episcopi vel Pontificis audiendi Confessiones, quæ omnino sufficiunt, absque licentiâ immediati Parochi, quodquid Gloss in cap. Omnis de Pœnit. & remiss. verbo Alieno Sacerdoti, in oppositum reclamat.

Nostriam sententiam docet Cajet. in Sum. verb. Excommunicatio, cap. 64. ibi: Notatur; quod licet appellatio parochialis Presbyteri non veniat communiter Episcopus, consuetudo tamen (quæ est optima legum interpretis) in hoc casu admittit, tam Episcopum, quam etiam Vicarium ejus, & Vicarium parochialis Presbyteri posse dare licentiam, hæc sicut etiam admittit, Parochialem, qui non esset Presbyter, posse dare hanc licentiam.

Aliam quætionem proponit hic Gloss, verb. Speciali. An hæc specialitas respiciat solum expressionem Sacramentorum; an etiam respiciat expressionem personarum; id est, an sufficiat quod Presbyter licentiet Religiosum, ut Parochianos suos possit inungere, & eis Eucharistiam præbere; an requiratur Parochianorum expressio, quibus hæc sunt præbenda. Item an sufficiat generalis licentiâ data Parochiano, quod possit illa recipere à quo vult Religiosus, an verò tali Religioso, vel Parochiano de tali Religioso, specialis licentiâ requiratur.

Respondet Gloss. Vi bene satisfit hinc licentiâ, confuso, quod de personis, & de conferentiâ, & impiente, & de Sacramentis fiat specificatio. Ad hoc de Sent. Excom. Constitutionem lib. 6. de Div. contu. c. 2. Crederem tamen, quod ex quo de Sacramento fit specificatio, licet non exprimat nomen Parochiani, cum datur licentiâ Religioso; vel nomen Religiosi, cum datur licentiâ Parochiano, evitetur penalis Facu de Temp. ord. c. 1. & de Off. Vic. c. ult. lib. 6.

Ego autem puto; quod & pœna, & pœnitentia evitetur, & dico cum Cajet. supra: Non est opus, quod licentiâ hæc ita sit specialis, ut oporteat scrupulum habere ex omniâ aliqua de articulatione; sed sufficit, quod ita sit specialis, quod æquivalet speciali. Et hoc semper est, quodcumque ex verbis licentiæ communiter intelligitur, concedentem dare hanc licentiam, etiam si non nominarentur hæc Sacramenta in specie. Hæc ille. Sufficeret ergo generalis licentiâ administrandi omnia, quæ pertinent ad curam animarum, vel etiam omnia Sacramenta.

29. Notandum quoque cum Gloss. supra verbis. Religiosi: Hanc Constitutionem cum suis penis ita lo- cum habere in Religiosis, quod seculares Clericos non includat. Ita communiter DD. quia pena, utpote odiosa, non sunt extendenda, sed potius restringenda; porro seculares Clerici non veniunt in odiosis nomine Religiosorum; sicut nec Religiosi in odiosis nomine secularium Clericorum.

Religiosus administrans aliter Religiosum non incurrit penam. Et ideo Religiosus, administrans Religiosum hoc Sacramentum sine debita licentia, quamvis peccet, non tamen incurrit censuram; quia Clement. non loquitur nisi de Clericis & laicis, idque in favorem Parochorum: jam autem nullum fit praedictum Parocho in casu proposito, cum Religiosus ille non sit ipsius subditus seu parochianus; atque ut esset, tamen non est Clericus in stricta acceptione, neque laicus. Ita docet Portel verb. Sacram. administ. n. 3. Herinex hic n. 29. & Alii.

30. Praedictam vero excommunicationem incurrun- tur Regulares, etiam Praelati, etiam Parochus foret Religiosus ipsis subditus, ut ex Bordononotat Averla supra. Patet; quia Praelatus venit nomine Religiosi, etiam in odiosis; & Parochus ille, quamvis Religiosus, tamen venit nomine Parocho, maxime in favorabilibus: ergo &c.

Ceterum, ut finem imponamus huic materiae, Clement. supra allegata §. ult. sic statuit: Sane Religiosis illis; quibus est ab Apostolica Sede concessum, ut familiaribus suis domesticis, aut pauperibus in hospitalibus suis degentibus, Sacramenta possint Ecclesiastica ministrare, nullum ex praemissis volumus quoad hoc praedictum generari.

Id autem concessit Nicol. Francus, Apostolicae Sedis in Hispaniis Nuncius cum potestate Legati a latere, Priori & Conventui S. Benedicti Vallisoletani, & Abbatibus & Prioribus totius Congregationis Anno 1476. dicens: Quod si qui infra septem Monasteriorum ipsorum infirmati fuerint, Extremam Unctionem dare auctoritate Apostolica, cuius Legationis officio fungimur in hac parte tenore praesentium plenariam & liberam concedimus facultatem, parochialis Presbyteri, vel alterius cuiuscumque Episcopi vel Superioris licentia vel assensu, nullatenus requisitis. Ita (teste Rodrig. tom. 3. qq. Reg. q. 79. art. 1.) habetur in lib. privilegiorum huius Sacrae Religionis impresso Vallisoleti Anno 1595.

Hanc eandem facultatem concesserat antea Martin. V. ut habetur in Comp. Privil. Mendic. tit. Familiares, ubi sic lego: Martin. V. concessit Monachis Sancti Benedicti, Obser. Hispania, ut Confessiones quorumcumque familiarium suorum tam laicorum, quam Regularium & secularium infra & extra septem suorum Monasteriorum commorantium audire, & pro eorum commissis debitam eis Absolutionem imponere: nec non dicitis familiaribus tam intra quam extra septem praesata commorantibus, Ecclesiastica Sacramenta quoties fuerit opportunum ministrare valeant.

Accedat privilegium Pii V. Bulla: Ad immarcescibilem. 31. apud Cherubinum, qua confirmat gratias & indulta Congreg. Clericorum Regularium Theatinorum, cum aliorum privilegiorum elargitione; ac inter caetera §. 17. concedit privilegium administrandi Sacramenta omnibus intra habitationes Congreg. existentibus, & etiam caeteris in casu necessitatis sub hac forma verborum: Et tam Praepositi, quam caeteri omnes Clerici Rome, Veneris, Neapoli, ac alias ubique locorum degentes, Congregationis huiusmodi nunc & pro tempore existentes, qui tamen Presbyteri fuerint, Eucharistia etiam pro Viatico, ac etiam constituti in articulo mortis, ac Extreme Unctionis caeteris Clericis, & Fratibus Congregationis huiusmodi, etiam mercenariis, famulis, operariis, & servis eorundem Congregationis, ac quibusvis hospitiis, etiam secularibus & extraneis, quos in locis vel habitationibus Congregationis huiusmodi tunc reperiri contigerit, etiam in mortis articulo, & quoties de illo dubitari contigerit, etiam Dioecesani locorum & Sacerdotum curatorium quorumcumque, etiam in quorum Civitatibus & Dioecesibus, ac Ecclesiarum Parochiis respectivè, Ecclesia & loca ipsorum Congregationis nunc & pro tempore fuerint, aut aliorum quorumcumque licentia minime petita, nec obtemperata; & in casu, quo non daretur spatium petendi talem licentiam, propter repentinam necessitatem, etiam quibuscumque alius personis, quae in huiusmodi necessitate intra Ecclesias, Collegia, domos & habitationes Congregationis praedictorum reperiri contigerit, ac extra illa alius quibusvis infirmis etiam in mortis articulo constituti ubique in causa necessitatis praedictae, etiam nulla ad hoc per eos petita, nec eis concessa licentia cuiusvis Sacerdotis Curati, Penitentia (videtur omisum, & alia) Sacramenta Ecclesiastica ministrare possint.

Igitur ex multis Sedis Apostolicae privilegiis possunt Regulares Ecclesiastica Sacramenta ministrare familiaribus seu servitoribus, intra septem Monasterii existentibus sive commorantibus. Quod (inquit Herinex hic n. 30.) contradicente Portel & Aliis (quibus faverit us) etiam ad commorantes extra septem extendit Bruno Chassaign part. 2. tr. 8. c. 3. propos. 1. ob privilegium generalius Mart. 5. quod allegat. Haec ille.

Sed placet audire ipsum Brunonem. Dicit propositio prima sic sonat: Sacerdotes Regulares possunt ministrare suis famulis, & hospitibus secularibus, in suis Monasteriis infirmantibus, Extreme Unctionis Sacramentum. Ubi nulla fit mentio de commorantibus extra septem.

Probat autem hanc suam propositionem ex dicta concessione Nicolai Franci; continud ei subiungens: Hanc eandem facultatem per Bullam verbis universalioribus, experimentibus ipsos familiares, antea concesserat Mart. 5. ut habetur in Compend. Privil. Mendic. tit. Familiares. in hunc modum: Concessit Monachis &c. Hanc eandem concesserat antea Car-

31. Privilegium Pii V.

32. Quid sentiat Bruno Chassaign. de hac materia. Herinex.

Portel. Herinex.

Incurrit Praelatus, etiam Parochus foret Religiosus.

30.

Religiosi possunt dare Extre. Unct. illis, qui in eorum monasteriis in- firmanantur.

Robiger.

melitanis Alexander IV. & Minoritis Clemens IV.

Rodriguez.
Marcellus.
& S. Bened.
no.
Casarubins.

Et post pauca, allegato dicto privilegio Theatinorum, ita, inquit, tenent universaliter Rodrig. citatus, Marcellus à S. Bened. cui etiam sententiæ Calarubius subscripsisset, si privilegia, quæ dant hanc facultatem, vidisset. Quod similiter dicendum est de Portellio, qui est etiam contrariæ sententiæ quoad familiares verb. Sacrament. administ. §. 9. Hactenus Bruno.

33.
Quid sententia Portellii,

Quantum attinet ad Portellium, loco citato sic scribit: Servitoribus ac domesticis intrà Conventum degentibus, in morte & Paschate possunt Religiosi ministrare Eucharistiam & Extremam Unctionem & Confessionem. Comp. verb. *Familiares fratrum* §. 4. Idem intelligo de conjugato, qui nocte dormit extrà Conventum: huic enim poterunt eadem Sacramenta intrà Conventum ministrari, est enim commensalis continuus, Comp. cit. verb. §. 10. ex privilegio Benedictinorum. Ac de isto, si intrà Conventum sit in articulo mortis, cum semper ferè vixerit intrà Conventum, ac de stipendio illius, puto illi dandam esse à Fratribus Extremam Unctionem: secus si sit extrà Conventum. Hæc ille. Cui favet, ut bene notat Herinck, usus.

Herinck,

Cum autem consuetudo sit optima legum interpres, quidquid sit, an absolute liceat vel non liceat administrare hoc Sacramentum familiaribus extra Conventum; certum est, quod non expedit, ad conservandam pacem, & evitandum omne scandalum. Atque hæc satis de privilegiis Regularium in hac materia.

Sequitur alia difficultas, concernens omnes Sacerdotes; quæritur, inquam; an omnis Sacerdos sit validus Minister hujus Sacramenti, etiam excommunicatus non toleratus; & si sit validus, an etiam licitus, saltem quando alius haberi nequit. Responsio erit

CONCLUSIO II.

Sacerdos excommunicatus aut suspensus, etiam non toleratus, valide inungit; illicitè extra necessitatem.

34.
Sacerdos excommunicatus est validus Minister hujus Sacramenti.

Quod sit Minister validus, non videtur dubitandum; quàmvis enim requiratur jurisdictio aliqua in Ministro, attamen non omnino proprie dicta, qualis requiritur in Ministro Pœnitentiæ, ut antea dixi, sed latè dicta, qualis requiritur ad dispensandam Eucharistiam, ad baptizandum, confirmandum &c. sicuti ergo valet Baptismus, valet Confirmatio &c. absque ulla jurisdictione, etiam latè dicta;

ira quoque valet Extrema Unctio, ad quam necessitate Sacramenti requiritur solus Ordo sacerdotalis; veluti ad confectionem Eucharistiæ, quæ valida est à quocumque Sacerdote fiat, sive excommunicato, sive suspenso &c.

Alioquin in Clement. prius allegata, Religiosi, sine licentia Parochi administrantes hoc Sacramentum, non tantum debent excommunicari; sed Sacramentum sic collatum, debet irritum declarari, & iteratò postea suscipi novum Sacramentum, quæ omnia constat esse falsissima. Igitur de valore non est dubitandum.

Sed neque de illicito, ut sic loquit, in presentia alterius Sacerdotis, qui potest, & vult ministrare; quoniam per illas censuras prohibetur exercitium Ordinis, ut suppono; ergo ministerium hujus Sacramenti, quod est exercitium Ordinis sacerdotalis.

Sed quid, si solus Parochus nominatim excommunicatus aut suspensus ad sit, & nullo ministrat, infirmus sine hoc Sacramento certò certius morietur? Numquid saltem tunc, talis Parochus poterit ministrare?

Respondeo; si in aliquo casu foret hoc Sacramentum absolute necessarium ad æternam salutem, posse, imò debere ministrare; cum censuræ, quæ pro disciplina Ecclesiastica sunt institutæ, non debeant vergere in apertum detrimentum animarum. Itaque Ecclesia, pro Mente fidelium, non censetur tali casu velle prohibere illud ministerium; immo fortè nec potest prohibere, tamen si vellet, cum illa prohibitiò, ut dixi, potius cederet in destructionem animarum, quàm in ædificationem.

Sin autem non sit talis necessitas, quàmvis foret magna utilitas, sicuti semper est; nihilominus videri posset, non esse licitum ministrare; argum. cap. *Quod in te* 11. de Pœnit. & remiss. ibi: *Licet autem per generale interdictum negetur omnibus tam Unctio, quam Ecclesiastica spoliatura.*

Si Ecclesia neget Extremam Unctionem tempore interdicti, etiam his, qui non fuerint causa interdicti, qui, alioquin innocentes, à Ministro, etiam innocente, possent illud suscipere cum maxima utilitate spiritus, & fortè etiam corporis. Cur non posset magis prohibere ne infirmus, quàmvis alioquin innocens, à malo Ministro possit illud recipere, non obstante maxima ejus utilitate?

Possibilitatem video. Nec latet lex, quæ generaliter prohibetur tali excommunicato vel suspenso administratio Sacramentorum. Unde ergo probatur, quod Ecclesia dispense cum illo in Extrema Unctione? Et ideo Disp. 1. Sect. 8. Conclus. 3. non sui ausus illam licentiam concedere. Interim inveniuntur, qui eam audient concedere, & de facto concedunt.

Fortè veris est (inquit Præpositus hic n. 44.) quod docent Alii, scilicet licere etiam